

Utvärdering och analys
Karin Flyckt
Karin.flyckt@socialstyrelsen.se

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet ”Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13)

Socialstyrelsen tillstyrker i huvudsak betänkandets förslag, men vill lämna vissa kommentarer.

Allmänna kommentarer

Socialstyrelsen kan konstatera att utredningen genomgående saknar ett äldreperspektiv. Pensionärsorganisationer och även vissa patientorganisationer företräder många äldre medborgare i det civila samhället och Socialstyrelsen vill framhålla vikten av att framtida arbete inkluderar även detta perspektiv. Det gäller både i den fortsatta beredningen av förslagen och i det framtida arbetet.

Utredningens förslag

4.1.4

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget men vill framhålla att det troligen inte är görligt att återrapportera allt samråd som sker på myndigheter. Myndigheten menar därför att en avgränsning bör göras utifrån nivåindelningen som Europarådet har tagit fram¹, och att återrapporteringen bör gälla nivåerna dialog och samråd. Socialstyrelsen menar att återrapporteringen även bör inbegripa resultaten av samråd, i den mån sådana går att redovisa.

4.2.1

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget. Uppdraget är emellertid omfattande och Socialstyrelsen menar därför att uppdraget bör genomföras i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting, högskolesektorn och civila samhällets organisationer, istället för i samråd.

Socialstyrelsen anser att förslaget riskerar att handla om en punktinsats där kunskapen kan komma att försvinna med enskilda tjänstemän. Socialstyrelsen framhåller därför vikten av långsiktighet och hållbarhet, och att framtaget material förvaltas.

4.3.4

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget, men innan beslut om inrättande av statlig delegation fattas menar Socialstyrelsen att erfarenheter av liknande satsningar bör vägas in. Ett sådant exempel är Storstadssatsningen som nämns i betänkandet på sid 188.

¹ Europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocesser, Europarådets Ingo-konferens CONF/PLE(2009)CODE1.

5.1.2

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget, men vill framhålla att förslaget om tillägg i myndighetsförordningen kan innebära en dubbelreglering. När det gäller Socialstyrelsens instruktion finns redan en skrivning om att myndigheten ska samverka med ”relevanta aktörer” (11 §). Av 8 § i förordning (2015:155) om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst framgår att rådet har till uppgift att verka för att patienters och brukares synpunkter och erfarenheter beaktas i myndigheternas styrning med kunskap. Myndigheten ställer sig därför tveksam till huruvida det behövs en generell skrivning i myndighetsförordningen utöver att det framgår av berörda myndigheters instruktioner.

I förslaget används begreppet ”samarbete”. Utifrån den europeiska koden tolkar Socialstyrelsen att samarbete skulle kunna betyda både dialog och partnerskap. Myndigheten anser därför att detta bör förtydligas.

5.1.3

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget, men vill påpeka att hur väl myndigheter känner till vilka organisationer som berörs kommer att påverka omfattningen på konsekvensutredningarna. I dagsläget finns ingen samlad information om alla förekommande organisationer och myndigheten vill därför framhålla behovet av att sådan information tas fram. På sätt ökar sannolikheten att rätt organisationer vidtalas.

5.2.13

I utredningen redogörs för vissa svårigheter i samarbetet mellan civilsamhällets organisationer och Folkhälsomyndigheten. Samarbetet bedöms försvåras av myndighetens krav på att verksamheten ska vila på vetenskaplig grund. Socialstyrelsen vill i sammanhanget framhålla att dessa svårigheter kan gälla samarbetet med fler myndigheter.

6.2.3

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget men vill framhålla att myndigheters statsbidrag till civilsamhällets organisationer kan påverka möjligheten att lägga anbud, med påföljande risk för snedvriden konkurrens. Detta eftersom statsbidrag ibland ges till aktörer som befinner sig på den kommersiella marknaden.

6.3

I utredningens resonemang om kommunernas samarbete med kvinnojourer påpekas att det kan uppstå oklarheter kring när kommunala medel till idéburna organisationer är verksamhetsbidrag och när det är ersättning för en utförd tjänst. Utredningen påpekar också att köp av tjänst som överstiger direktupphandlingsgränsen innebär krav på upphandling enligt LOU och att det finns ett motstånd hos kvinnojourer att delta i upphandlingar. Vidare påpekas att det inte heller från kommunerna finns något intresse att upphandla denna verksamhet utan man söker andra samarbetsmodeller. Socialstyrelsen delar uppfattning om denna otydlighet men vill understryka det faktum att kommunen – oavsett samarbetskonstruktion – inte kan fransäga sig ansvaret för kvaliteten i de utförda tjänsterna, även om de utförs av någon annan än kommunen själv.

7.6.3

Socialstyrelsen tillstyrker delvis förslaget. Myndigheten bedömer emellertid att delar av förslaget delvis är överlappande, dels i den bemärkelsen att statliga myndigheter föreslås få eget uppdrag, dels att MUCF föreslås få ett eget uppdrag. Socialstyrelsen föreslår istället att förslaget om uppdrag till MUCF utgår och ersätts av ett tillägg i det förslag om att samråd ska ske inom ramen för myndighetsnätverket.

Utredningen för även resonemang om att myndigheter och kommuner som ansvarar för information och stöd till civilsamhällets organisationer bör överväga anpassningar av information, exempelvis lättläst svenska. Socialstyrelsen menar att skrivningen är för svag. Sverige har ratificerat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Artikel 9 handlar om tillgänglighet och där anges att konventionsstaterna ska vidta åtgärder för att säkerställa lika tillgång till bland annat information. Bristande tillgänglighet är sedan 1 januari 2015 en av diskrimineringsgrunderna i Diskrimineringslagen (2008:567). Myndigheters särskilda ansvar pekas ut i förordning (2001:526) om de statliga myndigheternas ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken. I denna förordning anges att myndigheterna ska verka för att deras lokaler, verksamhet och information är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Socialstyrelsen vill också understryka vikten av att information även finns som ljudinspelning och översatt till teckenspråk, och inte bara som lättläst.

Myndigheten vill i sammanhanget framhålla vikten av att information till civilsamhällets organisationer även finns översatt till de nationella minoritetsspråken, det gäller främst finska, meänkieli och samiska i förvaltningskommuner. Rätten till information på något av de nationella minoritetsspråken regleras i Språklagen (2009:600).

7.6.4

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget men vill även lämna vissa kompletterande kommentarer. Myndighetens erfarenhet är att de frågor som kommer från civilsamhällets organisationer många gånger är spridda och att det är svårt att tala om ”vanliga frågor”. Socialstyrelsen menar därför att det kan vara en fördel att inledningsvis göra en avgränsning. Myndigheten vill också framhålla att det föreslagna uppdraget med fördel kan genomföras i samråd med myndighetsnätverket för civilsamhällesfrågor.

Socialstyrelsen förutsätter att den föreslagna webbplatsen kommer att uppfylla de krav på tillgänglighet som finns (se kommentarer under förslag 7.6.3).

Beslut i detta ärende har fattats av tillförordnade generaldirektören Erik Höglund. I den slutliga handläggningen har tillförordnade avdelningschefen Elisabeth Wärnberg Gerdin och enhetschefen Eva Wallin deltagit. Utredaren Karin Flyckt har varit föredragande.

.
SOCIALSTYRELSEN

Erik Höglund

Karin Flyckt